

شریعتی و تاریخ معاصر ایران

جنبش دانشجویی و تفکرات شریعتی از منظر نقی لطفی

تدوین : غلامحسین نوعی

غلامرضا آذری خاکستر

خرداد ۱۳۹۴

سرشناسه: لطفی، نقی، ۱۳۲۷ -
 عنوان و نام پدیدآور: شریعتی و تاریخ معاصر ایران: جنبش دانشجویی و تفکرات شریعتی از منظر نقی لطفی/
 تدوین غلامحسین نوعی، غلامرضا آذری خاکستر.
 مشخصات نشر: مشهد: انتشارات بین‌النهرین، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ص.
 شابک: ۹۷۸۶۰۰۹۰۷۵۰۵۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: شریعتی، علی، ۱۳۱۲ - ۱۳۵۶. -- نقد و تفسیر
 موضوع: لطفی، نقی، ۱۳۲۷. -- مصاحبه‌ها
 موضوع: روشنفکران -- ایران -- قرن ۱۴
 موضوع: دانشجویان -- ایران -- فعالیت‌های سیاسی
 شناسه افزوده: نوعی، غلامحسین، ۱۳۵۸ -
 شناسه افزوده: آذری خاکستی، غلامرضا
 رده بندی کنگره: ۷/BR۲۳۲ / ش ۶۱۳۹۲
 رده بندی دیویی: ۴۸/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۰۸۲۹۶

شریعتی و تاریخ معاصر ایران

(جنبش دانشجویی و تفکرات شریعتی از منظر استاد نقی لطفی)

به کوشش: غلامحسین نوعی - غلامرضا آذری خاکستر

ویراستار: لیلا ساجع

فهرست: جواد روحانی نژاد

صفحه آرای: سعید کربلانی

ناشر: انتشارات بین‌النهرین

چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

سال چاپ: خرداد ۱۳۹۴

این پژوهش با حمایت دفتر انجمن ایرانی تاریخ شعبه خراسان رضوی منتشر گردید.

۸		مقدمه
۱۱		شریعتی، متفکری که از نو باید شناخت
۱۷		ضرورت بازشناسی اندیشه‌های دکتر شریعتی
۲۳		دکتر شریعتی از نگاه استاد لطفی
۵۷		تدارکات ایدئولوژیک انقلاب
۹۹		جنبش دانشجویی از حرف تا عمل
۱۲۳		ضمائم

۸		مقدمه
۱۱		شریعتی، متفکری که از نو باید شناخت
۱۷		ضرورت بازشناسی اندیشه‌های دکتر شریعتی
۲۳		دکتر شریعتی از نگاه استاد لطفی
۵۷		تدارکات ایدئولوژیک انقلاب
۹۹		جنبش دانشجویی از حرف تا عمل
۱۲۳		ضمائم

مقدمه

از دفتر زمانه فتد نامش از قلم

هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت

(فرّخی یزدی)

شادروان دکتر علی شریعتی از جمله اساتید موفق و مطرحی بود که شاگردانش محدود به کلاس‌های درسش نبودند. نفوذ کلام، طرح مبانی جدید و جذابیت آثارش باعث شد تا چند نسل بعد در جستجوی آرای فکری‌اش باشند. این معلم دلسوز زمانی گفتمان انقلاب و مبارزه را مطرح می‌کند که حکومت پهلوی شرایط سخت امنیتی در دانشگاه‌ها را اعمال کرده بود. او با طرح دیدگاهی جدید در بیان مبانی اسلام شناسی موجب نفوذ در نسلی شد که مهمترین مولفه فکری آن‌ها در مبارزه خلاصه شده است. حضور دکتر شریعتی و دیگر چهره‌های علمی در دانشگاه فردوسی موجب می‌شود تا این مکان علمی به‌عنوان کانون مبارزین انقلابی مطرح شود. بررسی نقش هدایتی این چهره فرهیخته از نگاه شاگردانش موضوعی مهم در تحولات تاریخ معاصر است.

یکی از چهره‌های ماندگار گروه تاریخ دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، استاد نقی لطفی است؛ شخصیتی که منش، گفتار، کردار و رفتارش در میان دانشجویان این رشته، جایگاه خاصی دارد. ایشان از جمله کسانی است که محضر و کلاس درس زنده‌یاد دکتر شریعتی را درک کرده و چندین ترم دانشجوی او بوده‌است.

مسئله شنیدن و خواندن سخنان کسی که در دوره بحرانی تاریخ معاصر ایران، خود دانشجوی تاریخ بوده و از نزدیک مسائل و شرایط را دیده و درک کرده، نه تنها خالی از لطف نیست که می‌تواند بسیار جذاب و دل‌انگیز هم باشد. از این رو، برای شنیدن خاطرات آن روزها، شنیدن خاطرات حضور در کلاس درس دکتر شریعتی، شنیدن خاطرات اعتراض‌های دانشجویی و ... بسیار مناسب دیدیم که به مناسبت همایش شریعتی و دانشگاه مشهد به جمع‌آوری و تدوین مصاحبه‌ها و گفته‌های ایشان بپردازیم.

استاد نقی لطفی به سال ۱۳۲۷ ه.ش در ساری دیده به جهان گشود. تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در گرگان پشت سر نهاد و به سال ۱۳۴۶ در رشته تاریخ در دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد مشغول به تحصیل و در سال ۱۳۵۰ در مقطع لیسانس فارغ التحصیل گردید. او در سال ۱۳۵۲ برای ادامه تحصیل عازم ایتالیا شد و دو سال در دانشگاه‌های پروجا و پادوا در رشته‌های زبان ایتالیایی و تاریخ رنسانس و عصر جدید به تحصیل پرداخت. ایشان سپس به عنوان فارغ التحصیل ممتاز بورس تحصیلی دانشگاه جورج تاون را دریافت و ادامه تحصیل خود را در این دانشگاه در مقطع کارشناسی ارشد، رشته تاریخ غرب مسیحی با موفقیت به اتمام رسانید و از پایان‌نامه تحصیلی خویش تحت عنوان اصل و منشأ اولین جنگ صلیبی دفاع نمود. استاد پس از آن برای ادامه تحصیل در دانشگاه سنت‌لویس ثبت‌نام نمود، به علت نیاز دانشگاه فردوسی مشهد به وجود ایشان، به کشور مراجعت و از سال ۱۳۵۶ تا سال ۱۳۸۵ به‌صورت مداوم به امر تدریس و تحقیق در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد اشتغال داشت.

استاد نقی لطفی از سال ۱۳۶۲ به بعد موفق به ترجمه سه کتاب با عناوین زیر گردید:

۱- تاریخ سیسیل در دوره اسلامی. ۲- تاریخ تفکر اسلامی در هند. ۳- از ساریوو تا پتسدام و تألیف دو کتاب با عناوین ۱- صربستان، بسنی و هرزگوین (همراه با منبع شناسی) ۲- تاریخ تحولات اروپا در قرون جدید «از سقوط قسطنطنیه تا انقلاب کبیر فرانسه م ۱۷۸۹-۱۴۵۳م». از ایشان تا کنون بیش از یکصد مصاحبه و مقاله علمی در مجلات معتبر علمی و پژوهشی و روزنامه‌ها به چاپ رسیده است. از سخنرانی‌ها و مقالات برجسته ایشان می‌توان به: ۱- تدارکات ایدئولوژیک انقلاب ۲- باز شناسی هویت ملی ایرانیان ۳- تاریخ و فواید آن. ۴- نقد کتاب نخستین رویارویی اندیشه‌گران ایران با دویه تمدن بورژوازی غرب در همایش نکوداشت مرحوم استاد دکتر عبدالهادی حائری. ۵- انقلاب فرهنگی و پیشینه آن. ۶- حکومت اسلامی واکنشی در برابر اشکال غربی حکومت، اشاره نمود. استاد نقی لطفی در سال تحصیلی ۶۸-۶۹ از طرف دانشگاه فردوسی مشهد به‌عنوان استاد ممتاز معرفی و لوح تقدیر دریافت نمود و در سال ۱۳۷۲ نیز به‌عنوان استاد موفق برگزیده شد.

اثر حاضر، پرآیند مصاحبه‌ها و گفته‌هایی است که استاد داشته است. در این گفته‌ها، نمایی کاملاً واضح و زیبا از تحولات تاریخی معاصر ایران به همراه نکاتی جالب و شنیدنی درباره شخصیت و اندیشه و تفکر دکتر شریعتی پیش روی خوانندگان قرار می‌گیرد. برگزاری مجالسی این چنین و بزرگداشت نام بزرگان، کاری است شایسته و به‌جا، که امیدواریم ادامه داشته‌باشد. به گفته شاعر معروف، هنری لاگ فو:

زندگی مردان بزرگ به ما یادآور می‌شود

که ما نیز می‌توانیم به زندگی خویش اعتلا ببخشیم

و پس از رحیل، پشت سر خود،

اثر پایمان را به شن‌های زمان، برجای نهیم.

برای آماده‌سازی و تدوین این اثر، عزیزان و بزرگوارانی ما را یاری داده‌اند که ذکر نام و یاد آن‌ها را واجب می‌دانیم.

در ابتدا از مدیر نشر بین‌النهرین جناب آقای محمد صادق شاه‌نقی‌راد کمال سپاسگزاری را داریم که خود از اهالی فرهیخته تاریخ است و شاگرد استاد لطفی نیز بوده است. ایشان در چند سال اخیر در فعالیت‌های علمی - فرهنگی انجمن علمی دانشجویان تاریخ دانشگاه فردوسی مشارکت چشمگیری داشته است. از آقای جواد میزبان (سراج) که ویرایش اولیه اثر را برعهده داشتند بسیار سپاسگزاریم. همچنین از آقایان محمد نظرزاده، محمدعلی ندایی، محمد شریفی، امیر ایمانی‌پور، علی‌اکبر عشقی، حسین تقفدی و خانم‌ها مرضیه دلیری اصل و ویدا خنتان که در تهیه مصاحبه‌ها و تدوین و تایپ و ... ما را یاری رساندند کمال تشکر و سپاس را داریم و برای همگان و مخصوصاً استاد بزرگوارمان جناب لطفی، آرزوی سلامت، سعادت و بهروزی داریم.

غلامحسین نوعی

غلامرضا آذری خاکستر

خرداد ۱۳۹۴ - مشهد